

Kommittédirektiv

Utvärdering av genomförande av vaccinering mot sjukdomen covid-19

Beslut vid regeringssammanträde den 14 juli 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska utvärdera förberedelsearbetet och genomförandet av vaccinering mot sjukdomen covid-19 i Sverige. Syftet med uppdraget är att stärka förutsättningarna för en god beredskap i Sverige samt att utveckla och att säkra ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva verktyg inför eventuella kommande pandemier eller epidemier, med utgångspunkt i de behov och utmaningar som framkommit under covid-19-pandemin.

Utredaren ska bl.a.

- utvärdera regeringens, berörda myndigheters och andra relevanta aktörers arbete med att säkerställa tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19,
- utvärdera regeringens, berörda myndigheters, regioners och kommuners, Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) samt andra relevanta aktörers arbete med förberedelser och genomförande av vaccinering mot sjukdomen covid-19,
- utvärdera regeringens, berörda myndigheters, SKR:s, regionernas och andra berörda aktörers arbete med att nå en så hög och jämn vaccinationstäckning som möjligt i befolkningen, inklusive insatser för att nå grupper där vaccinationstäckningen är lägre med erbjudande om vaccination mot sjukdomen covid-19, samt om grupperna med högst risk för svår sjukdom nåddes om erbjudande av vaccin tillräckligt snabbt och effektivt,

- utvärdera de åtgärder som vidtagits av regeringen, berörda myndigheter, regionerna och andra relevanta aktörer för att säkerställa nödvändiga strukturer för uppföljning, övervakning och rapportering av biverkningar,
- utvärdera regeringens, berörda myndigheters, regionernas, kommunernas och SKR:s arbete med covidbevisen,
- utvärdera regeringens, berörda myndigheters och andra relevanta aktörers arbete med globala tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19, och
- med utgångspunkt i den gjorda utvärderingen lämna förslag på ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2023.

Behovet av en utvärdering

Influensavaccinationskampanjer som omfattar fler än en miljon personer genomförs årligen i Sverige inom ramen för den ordinarie vårdverksamheten, framför allt i primärvård och inom kommunal hälso- och sjukvård. Genomförandet av vaccinering mot sjukdomen covid-19 är dock unikt i sin omfattning. Stora delar av befolkningen i Sverige skulle vid vaccinationsstartens början på kort tid vaccinera sig för att förhindra allvarlig sjukdom och död samtidigt som belastningen på hälso- och sjukvården var hög. Tillgången till vaccin var dessutom inledningsvis begränsad och prioriteringar har behövt göras för att säkerställa att grupperna med störst behov av vaccin mot sjukdomen covid-19 ska erbjudas vaccinering först. Vaccinationsarbetet har krävt en mobilisering av stora delar av samhället, från regeringen, regioner och kommuner till medarbetare inom vård och omsorg samt frivilligorganisationer och andra aktörer från civilsamhället. Arbetet har också krävt breda informationsinsatser och hantering av stora mängder desinformation. Uppföljning och monitorering utvecklas löpande av olika aktörer.

Det finns därför anledning att utvärdera förberedelserna och genomförandet av vaccinering mot sjukdomen covid-19 i syfte att stärka förutsättningarna för en god beredskap i Sverige samt att utveckla och säkra ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva verktyg inför eventuella kommande pandemier eller epidemier.

Uppdraget att utvärdera tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19

Tidigt under pandemin bedömdes tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19 som det bästa verktyget för att minska lidande och rädda liv samt möjliggöra att samhället kunde öppnas upp i högre utsträckning, med positiv effekt på människors hälsa och på samhällsekonomin.

Regeringen beslutade den 20 maj 2020 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att fungera som nationell samordnare och, som en del i regeringens strategi för vaccin mot sjukdomen covid-19, förbereda för att Sverige skulle få tillgång till kommande vaccin mot sjukdomen covid-19 (dir. 2020:59). Syftet med uppdraget är att skapa förutsättningar och utarbeta en handlingsplan för att Sverige ska få tillgång till ett eller flera kommande vaccin mot sjukdomen covid-19 i sådan utsträckning att de nationella behoven tillgodoses. I uppdraget ingår att beakta internationella behov och de processer som pågår i fråga om solidarisk tillgång och rättvis fördelning globalt. Den 3 november 2021 fick utredaren genom tilläggsdirektiv i uppdrag att möjliggöra avyttring av överskott av vaccin mot sjukdomen covid-19 (dir. 2021:106). Utredaren har lämnat delbetänkandet Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – framgång genom samarbete och helgardering (SOU 2022:3) och ska slutredovisa sitt uppdrag den 30 juni 2023.

Regeringen beslutade den 28 maj 2020 att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell plan för vaccination mot sjukdomen covid-19 (S2020/04550). I uppdraget ingår bl.a. att göra en uppskattning av vilka volymer av vaccin som behövs baserat på potentiella tillgängliga vaccintyper inför kommande inköp och att bedöma kostnaderna för inköp, distribution och hantering av vaccin.

Folkhälsomyndigheten fick i juni 2021 ytterligare ett uppdrag att bedöma, motivera och redovisa kommande behov av vaccin mot sjukdomen covid-19 i Sverige (S2021/04816). Bedömningen ska omfatta olika scenarier för behoven av vaccin mot covid-19. Scenarierna ska grundas på olika antaganden om hur länge vaccination ger skydd, aktuell smittspridning, nya virusvarianters påverkan på behovet av vaccin samt vilka grupper som utifrån detta bör rekommenderas vaccination. Uppdraget ska redovisas kvartalsvis 2021–2023.

Regeringen beslutade i juni 2020 att Sverige ska delta i EU-gemensamma upphandlingar för att säkra tillgången till vaccin mot sjukdomen covid-19

(S2020/05504). Avtalet innebär att Europeiska kommissionen kan teckna förköpsavtal med flera olika vaccinutvecklare för Sveriges räkning. Varje avtalstecknande har föregåtts av en tidsfrist för medlemsstaterna att avgöra om man önskar omfattas av ett enskilt avtal eller inte. För Sveriges del har detta inneburit att regeringen har beslutat om varje enskilt avtal och Sverige har hittills valt att omfattas av samtliga sju avtal.

Vid tidpunkten för avtalens ingående var det oklart vilka vacciner som skulle godkännas och Sverige ingick därför avtal med flera olika tillverkare om flera olika teknologiska plattformar för att säkerställa det nationella behovet av effektiva vaccin. Att ingå avtal med flera tillverkare bedömdes även utgöra en försäkring mot förseningar av både godkännanden och leveranser från en eller flera tillverkare. Ytterligare ett syfte med att ingå breda avtal om vaccin mot sjukdomen covid-19 var att kunna tillse global tillgång till detsamma efter att det nationella behovet säkerställts.

Sedan den 23 september 2021 har även Folkhälsomyndigheten regeringens uppdrag att bedöma och redovisa nationellt överskott av vaccin mot sjukdomen covid-19.

Utredaren ska

- utvärdera regeringens, berörda myndigheters och andra relevanta aktörers arbete med att säkerställa tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19,
- göra en samlad utvärdering av den svenska strategin för tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19,
- redovisa och bedöma kostnaderna för lagerhållning och distribution av vaccin mot sjukdomen covid-19 för berörda aktörer med hänsyn till gällande sekretessbestämmelser,
- utvärdera hur Sveriges arbete med förberedelser och genomförande av inköp av vaccin mot sjukdomen covid-19 har utförts i jämförelse med de nordiska länderna samt i en EU-kontext och internationell kontext där så bedöms relevant, och
- med utgångspunkt i utvärderingen lämna förslag på ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Uppdraget att utvärdera en nationell operativ plan för vaccination mot sjukdomen covid-19

Enligt Folkhälsomyndighetens uppdrag att ta fram en nationell operativ plan för framtida vaccination mot covid-19 ska myndigheten bl.a. ta fram en prioritetsordning samt en plan för distribution och hantering av vaccin (S2020/04550). Planen ska innehålla information som regioner och kommuner kan använda för att i god tid planera och organisera sin verksamhet för vaccination mot sjukdomen covid-19.

Den 8 december 2020 ingick staten och SKR en första överenskommelse om genomförande av vaccinering mot sjukdomen covid-19 under 2021. Av överenskommelsen framgår bl.a. att parterna ska vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en så hög vaccinationstäckning som möjligt och att staten ersätter regionerna bl.a. med ett schablonbelopp per given dos vaccin som ges i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer och prioritetsordning.

Överenskommelsen mellan staten och SKR kompletterades under 2021 med två ändringsöverenskommelser och en tilläggsöverenskommelse.

Den 27 december 2020 inleddes arbetet med att vaccinera personer mot sjukdomen covid-19 i Sverige.

Fram till och med den 23 juni 2022 hade i Sverige bland personer som är 12 år och äldre 87 procent vaccinerats med en dos respektive 85 procent med två doser. En andel om 66 procent av befolkningen som är 18 år och äldre hade fått tre doser vaccin mot covid-19 och bland personer 70 år och äldre hade 92 procent vaccinerats med tre doser. Vid samma tidpunkt hade en andel om 70 procent av befolkningen 65 år och äldre fått fyra doser vaccin mot covid-19.

Insatser för att förbättra förutsättningarna för att genomföra vaccination mot sjukdomen covid-19

Inför vaccinationsstarten vidtog regeringen ett flertal åtgärder för att förutsättningarna för en effektiv vaccination mot sjukdomen covid-19 skulle bli så gynnsamma som möjligt. Bland annat gav regeringen i december 2020 länsstyrelserna i uppdrag att bistå regionerna vid genomförandet av vaccinationen inom sina respektive geografiska områden (S2020/09217). Regeringen beslutade vidare om undantag i plan- och bygglagen (2010:900) genom för-

ordningen (2020:254) om undantag från plan- och byggregler för tillfälliga vårdbyggnader till följd av sjukdomen covid-19.

Socialstyrelsen meddelade föreskrifter som innebär att distriktssköterskor och barnsjuksköterskor är behöriga att ordinera vaccination mot sjukdomen covid-19 i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Flera olika vaccin och problem med leveranser skapar utmaningar

Regeringen hade i slutet på december 2020 tecknat avtal med fem olika vaccintillverkare. När vaccinerna levererades kom introduktionen på den svenska marknaden att ske parallellt. Flera vaccintillverkare hade initiala problem med produktionskapaciteten vilket resulterade i försenade leveranser. Svårigheter med leveranserna såsom sena leveransbekräftelser har varit en stående utmaning under stora delar av pandemihanteringen. Detta har inneburit utmaningar för både Folkhälsomyndigheten och regionerna, inte minst vad gäller den logistiska planeringen. En ytterligare försvårande omständighet var de särskilda krav på förvaring och hantering som vissa av vaccinen kräver.

Insatser för att nå en så hög och jämn täckningsgrad som möjligt

Regeringens mål med den nationella vaccinationskampanjen mot sjukdomen covid-19 har varit en så hög och jämn vaccinationstäckning som möjligt i befolkningen i hela landet.

Inom ramen för överenskommelserna mellan staten och SKR om utförande av vaccinationer mot covid-19 åtog sig parterna att vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en så hög och jämn vaccinationstäckning som möjligt i befolkningen. Utöver riktade kommunikationsinsatser åtog sig bl.a. regionerna att vidta särskilda insatser för att nå ut med erbjudande om vaccination till grupper som i andra sammanhang har en lägre vaccinationstäckning samt tröskelsänkande åtgärder som syftade till att underlätta vaccinering för svårnådda grupper.

Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Socialstyrelsen fick den 17 december 2020 i uppdrag att se till att all information om vaccination mot sjukdomen covid-19 fanns samlad, lättillgänglig och uppdaterad (S2020/09553). Myndigheterna skulle särskilt rikta sig till grupper där vaccinationstäckningen var lägre när det gäller andra typer av vaccin. Regeringen gav även länsstyrelserna i uppdrag

att bistå regionerna i arbetet med att öka vaccinationstäckningen (S2021/06455). Länsstyrelserna samverkade redan med regionerna kring vaccinationerna, och i uppdraget till länsstyrelserna kunde det arbetet utökas och koncentreras till de grupper som man ännu inte hade nått fram till (S2020/09217).

Utredaren ska

- utvärdera regeringens, berörda myndigheters, regioners och kommuners, SKR:s och andra relevanta aktörers arbete med att förbereda och genomföra vaccinering mot sjukdomen covid-19,
- redovisa och bedöma kostnaderna för att genomföra vaccinering mot sjukdomen covid-19 för berörda aktörer med hänsyn till gällande sekretessbestämmelser,
- utvärdera den samverkan som förekommit mellan regeringen, berörda myndigheter, regioner och kommuner, SKR och andra relevanta aktörer i syfte att förbereda och genomföra vaccinering mot sjukdomen covid-19,
- analysera och beskriva berörda aktörers förmåga att möta de kapacitetskrav som vaccinering mot covid-19 innebär när det gäller t.ex. lokaler, utrustning och personal,
- beskriva och utvärdera vilka rättsliga förutsättningar som funnits för att genomföra en ändamålsenlig och effektiv vaccinationsinsats i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer,
- utvärdera genomförda åtgärder för att öka den nationella vaccinationsviljan,
- utvärdera regeringens, berörda myndigheters, regionernas, SKR:s och andra berörda aktörers arbete med att nå en så hög och jämn vaccinationstäckning som möjligt, inklusive insatser för att nå grupper där vaccinationstäckningen är lägre med erbjudande om vaccination mot sjukdomen covid-19, samt om grupperna med högst risk för svår sjukdom nåddes om erbjudande av vaccin tillräckligt snabbt och effektivt,
- utvärdera berörda myndigheters, regioners och andra berörda aktörers arbete när det gäller arbetet med att förbereda och genomföra vaccinering mot sjukdomen covid-19 av frihetsberövade personer,
- utvärdera hur Sveriges förberedelse och genomförande av vaccinering mot sjukdomen covid-19 har utförts i jämförelse med de andra nordiska länderna samt i en internationell kontext där så bedöms relevant, och

- lämna förslag på ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Uppdraget att följa upp vaccinationer mot sjukdomen covid-19 och säkerställandet av försäkringsskydd

Samtliga vaccin mot sjukdomen covid-19 som används i Sverige har godkänts av Europeiska kommissionen efter rekommendation från Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA). Enbart i de fall nyttan av ett vaccin överväger dess risker meddelas ett godkännande.

Alla vacciner kan ge vissa biverkningar. Oftast är biverkningarna milda, kortvariga och drabbar endast en liten andel av de vaccinerade. Eftersom ytterst ovanliga biverkningar som endast drabbar ett fåtal av de vaccinerade sällan går att upptäcka i de kliniska studier som godkännandet baseras på, följs alla vacciner noggrant efter godkännandet för att ständigt öka kunskapen om dem.

I syfte att göra det lättare för Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket och andra aktörer att löpande följa upp vaccinernas säkerhet och effekt beslutade regeringen den 5 november 2020 propositionen Uppföljning av vaccinationer mot covid-19 (prop. 2020/21:47). I propositionen föreslås att samtliga vaccinationer mot covid-19 ska registreras i det nationella vaccinationsregistret hos Folkhälsomyndigheten. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2020/21:SoU4, rskr. 2020/21:114) och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2021. Vaccinationer mot covid-19 som genomförts före ikraftträdandet har registrerats i efterhand.

Kort därefter, den 19 november 2020, fick Läkemedelsverket regeringens uppdrag att planera för och genomföra en fördjupad säkerhetsuppföljning av vacciner mot covid-19 (S2020/08531). Uppdraget ska redovisas årligen med en slutredovisning i december 2024 och syftar bl.a. till att göra Läkemedelsverkets säkerhetsövervakning mer effektiv och ändamålsenlig.

Fram till och med den 2 juni 2022 har det totalt inkommit och registrerats 103 315 rapporter om misstänkta biverkningar för de vacciner som används mot covid-19 i Sverige. En stor del av dessa har kompletterats med uppgifter från det nationella vaccinationsregistret. Vid samma tidpunkt har totalt 22 530 875 vaccinationer registrerats i det nationella vaccinationsregistret.

Om en personskada skulle uppkomma till följd av ett vaccin, finns möjlighet att söka ersättning från Läkemedelsförsäkringen. I nuläget omfattas alla godkända covid-19-vaccin som används i Sverige av försäkringen. Sedan den 1 december 2021 gäller lagen (2021:1070) om statlig ersättning för personskador orsakade av vaccin mot covid-19. Lagen gäller retroaktivt, dvs. även för skador som inträffat före ikraftträdandet.

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att tillsätta en utredning om en mer ändamålsenlig ordning för de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret. I utredningens uppdrag ingår att analysera behovet av och, om det bedöms lämpligt, lämna förslag om att utvidga tillämpningsområdet för lagen om register över nationella vaccinationsprogram m.m. till att även omfatta pandemivaccinationer (dir. 2022:109).

Utredaren ska

- utvärdera de åtgärder som vidtagits av regeringen, berörda myndigheter, regionerna och andra relevanta aktörer för att säkerställa nödvändiga strukturer för uppföljning, övervakning och rapportering av biverkningar,
- utvärdera de åtgärder som vidtagits av regeringen och andra relevanta aktörer i syfte att säkerställa försäkringsskydd i samband med vaccinering mot sjukdomen covid-19,
- göra en jämförelse och bedömning av vidtagna åtgärder i Sverige och i andra relevanta länder, och
- med utgångspunkt i den gjorda utvärderingen lämna förslag på ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Uppdraget att utvärdera arbetet med covidbevis

Den 1 juli 2021 började Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/953 av den 14 juni 2021 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s digitala covidintyg) tillämpas. Förordningen åtföljdes av en förordning som reglerar utfärdandet av intyg till sådana tredjelandsmedborgare som lagligen vistas eller är bosatta på medlemsstaternas territorium – Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/954 av den 14 juni 2021 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s digitala covidintyg) för tredjelands-

medborgare som lagligen vistas eller är bosatta på medlemsstaternas territorier under covid-19-pandemin. I Sverige benämns covidintyget covidbevis och vaccinationsintyget vaccinationsbevis. EU-förordningarna syftar till att underlätta rätten till fri rörlighet inom EU under covid-19-pandemin.

Det finns tre olika typer av covidbevis: vaccinationsbevis som är ett bevis på vaccination mot covid-19, testbevis som är ett bevis på att man har testats negativt mot covid 19 och tillfrisknandebevis som är bevis på att man har haft sjukdomen covid-19 och tillfrisknat. Fram till halvårsskiftet 2022 hade ungefär 15,6 miljoner vaccinationsbevis utfärdats i Sverige. Antalet utfärdade testbevis var vid samma tillfälle ungefär 660 000 och antalet utfärdade bevis om tillfrisknande ungefär 11 000.

I Sverige har E-hälsomyndigheten i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning tillsammans med Folkhälsomyndigheten ansvarat för utfärdandet av covidbevis och vaccinationsbevis. Viktiga utgångspunkter för Sveriges arbete med covidbevisen har varit att belasta hälso- och sjukvården i så liten utsträckning som möjligt och att minimera risken för missbruk av systemet.

Sedan den 1 juli 2021 har samtliga personer med svenskt personnummer som vaccinerats i Sverige kunnat beställa ett vaccinationsbevis, i enlighet med det som föreskrivs i EU-förordningarna 2021/953 och 2021/954 om digitala covidbevis. Detta gäller även dem som saknar e-legitimation. I början av september 2021 tillkom rutiner för personer med samordningsnummer som har vaccinerat sig i Sverige. Under en inledande period var utfärdandet av vaccinationsbevis till personer utan e-legitimation helt pappersbaserat, men från och med den 30 mars 2022 kan en utskrift av beviset hämtas på omkring 1 400 öppenvårdsapotek.

I augusti 2021 fick E-hälsomyndigheten även i uppdrag att utreda och lämna förslag på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt system för att utfärda vaccinationsbevis till personer som faller utanför ordinarie rutiner, t.ex. de personer som varken har ett svenskt personnummer eller ett samordningsnummer. En särskild lösning för denna grupp togs i drift i slutet av december 2021. I början av 2022 har även tjänster kommit på plats för personer som är folkbokförda i Sverige men som har vaccinerats i ett land utanför EU eller EES samt för vissa diplomater som inte har tillgång till ett EU-kompatibelt vaccinationsbevis.

E-hälsomyndigheten (S2022/02314) och Myndigheten för digital förvaltning (I2022/00699) fick under våren 2022 i uppdrag att säkerställa utfärdande och tillhandahållande av covidbevis i Sverige till och med den 30 juni 2023 till samma grupper av personer som tidigare har kunnat få ett covidbevis.

Sverige har utfärdat covidbevis till personer som varit berättigade att få ett sådant i enlighet med ovan nämnda EU-förordningar. Samtidigt har det svenska systemet för covidbevis, precis som i många andra länder, behövt byggas upp utifrån de förutsättningar som rådde 2021, vilket har varit utmanande på olika sätt.

Utredaren ska

- redovisa och utvärdera regeringens, berörda myndigheters, regioners och kommuners och SKR:s arbete med covidbevis,
- redovisa och bedöma de totala kostnaderna för covidbevisen för berörda aktörer med hänsyn till gällande sekretessbestämmelser,
- göra en jämförelse och bedömning av vidtagna åtgärder i Sverige med andra relevanta länder, och
- med utgångspunkt i den gjorda utvärderingen lämna förslag på ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Uppdraget att utvärdera arbetet med global tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19

EU, USA, Kanada och Storbritannien samt ett fåtal andra länder beställde tidigt vaccin mot sjukdomen covid-19 och bidrog med förhandsbetalning samt hade resurser att garantera betalning. Detta bidrog till möjligheten att snabbt utveckla vaccin, men medförde i flera fall också att tillgången till vaccin för andra länder begränsades. En global mekanism, Covax, skapades i samarbete mellan Världshälsoorganisationen, FN:s barnfond Unicef, Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI) och Globala vaccinalliansen Gavi. Gavi utsågs till huvudman för Covax. Syftet var att Covax skulle kunna användas av alla länder för inköp och fördelning av vaccin, såväl biståndsländer som s.k. självfinansierande länder. Covax har dock i praktiken framför allt levererat vaccin till låg- och medelinkomstländer.

Sverige har inom ramen för EU:s strategi för vacciner mot covid-19 ingått avtal med vaccintillverkare om att köpa vaccin i större volymer än det

nationella behovet. Utgångspunkter för hanteringen av Sveriges överskott av vaccin mot covid-19 är att de vaccin som inte behövs för att säkerställa det nationella behovet ska tas till vara. Kassation ska undvikas i så stor utsträckning som möjligt.

Regeringen kommunicerade redan i maj 2021 som ett av de första länderna i världen intentionen att donera vaccin till Covax. Utgångspunkten för regeringens arbete med att avyttra det svenska överskott av vaccin mot covid-19 har i första hand varit att det skulle ske genom donation, i andra hand genom försäljning till marknadspris och i tredje hand genom försäljning med rabatt.

Sverige har inom ramen för de EU-gemensamma vaccinavtalen åtagit sig att vidareförsälja vaccin till ett flertal länder och har också förmedlat donerade vaccindoser från ett flertal EU-medlemsstater till Covax.

Det svenska överskottet på vaccin har ökat under 2022 i takt med stora vaccinleveranser till Sverige samtidigt som efterfrågan på vaccin globalt för närvarande är låg. Sverige har bedrivit ett arbete för att donera och vidareförsälja vaccin samt löpande deltagit i internationella möten om vaccindelning.

Utredaren ska

- utvärdera regeringens, berörda myndigheters och andra relevanta aktörers arbete med global tillgång till vaccin mot sjukdomen covid-19,
- beskriva hur det globala vaccinarbetet förlöpt och utvärdera det samarbete Sverige har haft inom EU och med internationella organ såsom WHO, Unicef och Covax,
- utvärdera Sveriges bidrag till det globala vaccinarbetet mot sjukdomen covid-19 och vilka effekter det kan ha fått i arbetet mot pandemin globalt samt i fråga om Sveriges internationella anseende samt vilka kostnader arbetet har medfört för Sverige, inbegripet genom kassation av överskott,
- utvärdera det samarbete Sverige har haft med Norge och Island i fråga om tillgång till vaccin, och
- redovisa och bedöma de totala kostnaderna för donationer, vidareförsäljningar med eller utan prisrabatter och kassationer med hänsyn till gällande sekretessbestämmelser, och
- med utgångspunkt i den gjorda utvärderingen lämna förslag på ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Konsekvensbeskrivningar

Utöver de konsekvenser som ska analyseras och redovisas enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) ska utredaren redovisa vilka konsekvenser vidtagna åtgärder har fått för åtnjutandet av mänskliga fri- och rättigheter. Åtgärdernas effekter för individer ska utvärderas utifrån socioekonomiska förhållanden, ålder, kön och andra relevanta faktorer.

Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de särskilda överväganden som gjorts i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas.

Utredaren ska göra en samlad redovisning, uppdelat på berörda aktörer, för Sveriges kostnader för förberedelser, genomförande och uppföljning m.m. för samtliga områden som omfattas av direktivet med hänsyn till gällande sekretessbestämmelser.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från andra utredningar som har uppdrag som berör utredarens uppdrag, bl.a. Utredningen om tillgång till vaccin mot covid-19 (S 2020:07).

Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2023.

(Socialdepartementet)